

Raad van de
Europese Unie

**Brussel, 10 november 2021
(OR. en)**

**13196/1/21
REV 1**

COH 59

NOTA

van:	het voorzitterschap
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
Betreft:	De bijdrage van cohesieprogramma's aan herstel, concurrerende duurzaamheid, groene en digitale transitie, veerkracht en economische, sociale en territoriale cohesie – uitdagingen en kansen in de komende jaren = Oriënterend debat

Tijdens de zitting van de Raad Algemene Zaken over het cohesiebeleid van 18 november wordt de ministers die belast zijn met het cohesiebeleid verzocht verdere politieke sturing te geven over de bijdrage van cohesiebeidsprogramma's aan herstel, concurrerende duurzaamheid, groene en digitale transitie, veerkracht en economische, sociale en territoriale cohesie – uitdagingen en kansen in de komende jaren, op basis van de nota van het voorzitterschap in bijlage dezes.

Achtergrondnota – RAZ Cohesie 18 november 2021***De bijdrage van cohesieprogramma's aan herstel, concurrerende duurzaamheid, groene en digitale transitie, veerkracht en economische, sociale en territoriale cohesie*****Uitdagingen**

De afgelopen decennia zijn de regionale verschillen in de EU afgenomen, met een aanzienlijke convergentie van de bbp-niveaus. De economische en financiële crisis van 2008 heeft er echter toe geleid dat de vooruitgang sedertdien niet gelijk loopt en bovendien heeft de COVID-19-crisis tot nieuwe verstoringen geleid. Hoewel de convergentie in de oostelijke lidstaten solide is gebleven, zijn de cijfers van veel van de middeninkomensregio's in het zuiden van de EU en van sommige van de noordwestelijke lidstaten gedaald ten opzichte van de EU, waaruit blijkt dat vooruitgang kan worden teruggedraaid.

Het cohesiebeleid heeft aanzienlijk bijgedragen tot het verkleinen van veel van deze verschillen. De diensten van de Commissie schatten dat de cohesiebeleidsprogramma's voor de periode 2014-2020 een aanzienlijk effect hebben gehad op het bbp per hoofd van de bevolking, met name in minder ontwikkelde regio's, die naar verwachting met nog eens 2,6 % zullen groeien. Uit prognoses blijkt dat het verschil tussen de rijkste en de armste regio's (die elk 10 % van de bevolking van de EU vertegenwoordigen) met 3,5 % zal afnemen.

De COVID-19-pandemie heeft een aantal ongekende uitdagingen voor de territoriale samenhang van de EU in het algemeen met zich meegebracht. Hoewel de COVID-19-pandemie te recent is om de gevolgen ervan voor de regio's van de EU volledig te kunnen beoordelen, lijken de eerste ramingen erop te wijzen dat de pandemie de zuidelijke EU-regio's het meest zal treffen, met name de regio's met een groot aandeel aan toegevoegde waarde in de groot- en detailhandel, vervoer en accommodatie.

De economie van de EU werd reeds voor de COVID-19-crisis geconfronteerd met verschillende structurele uitdagingen op lange termijn. Sommige daarvan zullen de komende jaren nog acuter worden. Met name een snel vergrijzende samenleving zal uiteindelijk zorgen voor een kleiner arbeidsaanbod en zo het groeipotentieel van de EU verminderen. De zwakke productiviteitsgroei blijft een rem op de groei, en de EU loopt achter op China en de Verenigde Staten wat digitale transformatie betreft. Een lager opgeleide beroepsbevolking belemmert ook de economische groei en maakt het moeilijk om de achterstand qua productiviteit in te lopen. Tot slot zal de klimaattransitie, met ongelijke territoriale gevolgen, aanzienlijke sociale en economische kosten genereren.

De EU-regio's zijn niet alleen in ongelijke mate kwetsbaar voor deze uitdagingen, maar ook in ongelijke mate toegerust om deze aan te pakken. Dit kan in de komende jaren leiden tot grotere verschillen. Zo treft met name de aanhoudende ontvolking voornamelijk de oostelijke en enkele zuidelijke regio's van de EU. De transitie naar een klimaatneutrale economie zal gevolgen hebben voor gebieden die sterk afhankelijk zijn van mijnbouw- en winningsactiviteiten en koolstof- en energie-intensieve industrieën, hetgeen de beweegredenen voor de vaststelling van het mechanisme voor een rechtvaardige transitie schraagt. De stijging van de koolstof- en energieprijzen zal naar verwachting ook de meest perifere regio's treffen, omdat hun kosten voor aansluiting op de interne markt daardoor hoger worden.

In het algemeen zijn plattlandsgebieden bijzonder kwetsbaar. Hun bevolking is al ouder dan de bevolking in de steden en voorsteden. Deze demografische trends kunnen, in combinatie met een gebrek aan connectiviteit, infrastructuur- en productiviteitsuitdagingen en een beperkte toegang tot openbare diensten, waaronder onderwijs en zorg, ertoe bijdragen dat plattlandsgebieden minder aantrekkelijk worden als woon- en werkplekken.

Het is daarom cruciaal dat de veerkracht van de regionale economieën van de EU wordt versterkt en dat hun reactievermogen wat betreft asymmetrische schokken wordt verbeterd. De pandemie heeft met name duidelijk gemaakt dat regio's die sterk afhankelijk zijn van slechts enkele productie- of dienstensectoren bijzonder kwetsbaar zijn. Verdere diversificatie van regionale economische activiteiten, gestuurd door strategieën voor slimme specialisatie, investeringen in onderwijs en een leven lang leren, en voortdurende ondersteuning van aanjagers van – toekomstbestendige – economische groei zijn noodzakelijk.

Kansen

Om deze ongeken­de combi­na­tie van uit­da­gingen de komende jaren het hoofd te bieden, hebben de twee wetgevers overeenstemming bereikt over een omvangrijk pakket van financiële steun via de combi­na­tie van NextGenerationEU-middelen en het meerjarig financieel kader 2021-2027.

Door een goede combi­na­tie van de beschikbare aanvullende instrumenten en doeltreffende coördinatiemechanismen zullen de lidstaten maximaal voordeel kunnen halen uit de resterende middelen van het Cohesiefonds 2014-2020, het React-EU-initiatief, de faciliteit voor herstel en veerkracht en de nieuwe toewijzingen voor het cohesiebeleid 2021-2027, met inbegrip van de financiering uit het Fonds voor een rechtvaardige transitie. Deze combi­na­tie van instrumenten zal de lidstaten in staat stellen hun economieën en samenlevingen veerkrachtiger te maken en ze beter voor te bereiden op de toekomst, en tegelijkertijd bij te dragen tot de groene en de digitale transitie.

De EU als geheel sterker en veerkrachtiger maken zal echter alleen nut hebben zijn als niemand en geen enkele regio aan zijn lot wordt overgelaten. Zonder deze ingebouwde garantie van solidariteit bestaat het risico op onevenwichtige en niet-duurzame groei en op het aantasten van het vertrouwen in de democratie, de Europese waarden en het Europese project zelf.

Daarom is het van cruciaal belang om de situatie van "achtergebleven plaatsen" aan te pakken, waar mondialisering en technologische veranderingen mogelijk een erfenis van de-industrialisering, milieuaantasting en lagescholingsvallen hebben achtergelaten. Het is ook van essentieel belang de rol van kleinere steden te versterken, zodat zij kunnen fungeren als regionale centra ter ondersteuning van naburige plattelandsgebieden; toegang kunnen verlenen tot een reeks openbare en particuliere diensten; en nieuwe economische perspectieven kunnen creëren voor minder ontwikkelde en perifere regio's. Dit omvat ook het benutten van mogelijkheden voor plattelandsgebieden die voortbouwen op hun natuurlijke rijkdommen, zoals natuurlijke hulpbronnen, met name voor hernieuwbare energie, bio-economie, duurzame voedselproductie en -verwerking en toerisme, om er maar een paar te noemen. De belangrijkste factoren om deze uitdagingen met succes het hoofd te bieden zijn verbeterde connectiviteit, sterkere diversificatie van economische activiteiten, verbetering van ecologische veerkracht, klimaatveerkracht en sociale veerkracht – in de context van mondige lokale gemeenschappen.

De ondersteuning van plaatsgebonden beleidsmaatregelen, op basis van op maat gesneden strategieën voor territoriale ontwikkeling en verankerd in doeltreffende partnerschapsmechanismen, is altijd al de hoeksteen geweest van het bestuursmodel van het cohesiebeleid. Doeltreffende coördinatiemechanismen met andere EU-instrumenten, met name de faciliteit voor herstel en veerkracht, die andere doelstellingen nastreven en andere uitvoeringswijzen gebruiken, zijn echter vereist.

Vragen voor het debat

- Hoe kan het cohesiebeleid met andere EU-instrumenten worden gecombineerd om de verschillen in ontwikkeling verder te verkleinen en de veerkracht op middellange en lange termijn te verbeteren?
 - Hoe kunnen de verschillende behoeften van afzonderlijke regio's en gebieden naar behoren worden aangepakt en kan het gebruiken van EU-financiering dichterbij de begunstigden en de burgers worden gebracht?
-